

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van Architectenwoning Daemers in Gent (Sint-Denijs-Westrem)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Gent, 25ste afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/44021/1451.1

-

Dossiernummer: 4.001/44021/129.1

Omschrijving:

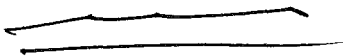
Architectenwoning Daemers, Kleine Gentstraat 44

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

15 MAART 2019

Brussel,

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 19 februari 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 19 februari 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 19 februari 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Gent

Het advies werd gevraagd op 19 februari 2018.

Gemeente Gent

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 22 maart 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 19 februari 2018.

De VCOE bracht op 22 maart 2018 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie verwijst naar eerdere adviesvragen binnen het thema van de Gentse naoorlogse architectuur en hun vraag omtrent het ontbreken van een criterianota of afwegingskader. Ze concluderen uit de behandeling van adviezen voor voorgaande dossiers dat het weinig zinvol is om een criterianota uit te werken voor dit thema, gezien de ruimere geografische blik die hiervoor nodig is, evenals de diversiteit aan architectuurstromingen die in deze periode optraden. Ze erkennen dat de publicatie 'Architectuur als Buur' een waardevol vertrekpunt is voor de selectie en waardering van de architectuur in de naoorlogse periode.

Vraag om verduidelijking: De VCOE verwijst naar de nota omtrent de geplande beschermingen binnen het thema, die was beloofd in de behandeling van adviezen van voorgaande dossiers. De commissie vraagt om deze toe te voegen bij dit dossier. Ook vraagt ze om te verduidelijken voor welke panden in de directe omgeving beschermingsinitiatieven worden gepland, aangezien ook de woningen Van de Steen en Bowin-Maes in de nabijgelegen Overmeersstraat worden vermeld in het inhoudelijk dossier.

Antwoord: De beschermingskalender en de selectie van het thematisch pakket naoorlogse architectuur in Gent werd toegelicht door het agentschap op de commissievergadering van 22 maart 2018. De VCOE werd op dat moment op de hoogte gebracht van de selectie, de dossiers in opmaak en de dossiers die later dit jaar zijn gepland. Het bijvoegen van een nota bij dit dossier lijkt aldus niet langer wenselijk, aangezien de informatie al werd terug gekoppeld met de commissie.

De twee woningen die in het inhoudelijk dossier worden vermeld, zijn naoorlogse woningen met erfgoedwaarde, die in aanmerking komen voor opname in de inventaris. Woning Bowin-Maes (Overmeersstraat 16), een ontwerp van architect Frans Mostmans uit 1977, is een voor die periode representatief ontwerp met een dynamische vormgeving, die maximaal inspeelt op de orientatie. Woning Van de Steen is een bungalow ontworpen door architect Lode Janssens in 1976, die opvalt door het materiaalgebruik, de bijzondere planindeling en speelse ontwerpdetails. Deze woning was omwille van de ontwerpqualiteit van het exterieur en de vooruitstrevende ontwerper, geselecteerd voor verder onderzoek in functie van bescherming. Er werd echter geen toelating verleend voor een interieurbezoek van de woning, waardoor de beschermingswaardigheid tot op heden niet geëvalueerd kon worden. In de directe omgeving van Architectenwoning Daemers zijn dus momenteel geen beschermingen gepland.

Ruimer in Sint-Denijs-Westrem bevindt zich wel een interessant aandeel van de selectie naoorlogse architectuur. Na de Woning van Jos Van Driessche en voorliggend beschermingsdossier, werd ook het beschermingsdossier van Woning De Somviele, een ontwerp van Daniel Grootaert (1967-1973), voorgelegd voor advies aan de VCOE (vergadering van 19 april 2018). Deze woning is gelegen aan de Oudeheerweg in het dorpscentrum van Sint-Denijs-Westrem, aldus in relatieve nabijheid van Architectenwoning Daemers.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

Openbaar onderzoek en hoorrecht

De stad Gent organiseerde het openbaar onderzoek van 5 oktober 2018 tot 3 november 2018. Het PV en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werd één bezwaar ingediend.

Eén zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap. Ook het op deze wijze geuite bezwaar wordt hieronder behandeld.

Omwille van privacy-redenen zijn de bezwaren anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindieners.

Bezwaren uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek en tijdens het hoorrecht uitgeoefend op 4 oktober 2018:

Beide bezwaren formuleren identieke bezwaarpunten en zullen hierdoor als één geheel worden behandeld.

Zowel tijdens het hoorrecht als in het bezwaar uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek, wordt benadrukt door de bezwaarindieners dat het bezwaar niet gericht is tegen de bescherming. De bezwaren zijn gericht tegen de vaststellingen en beschrijvingen van het beschermde object, zoals opgenomen in het voorlopige beschermingsbesluit van 4 september 2018 en het bijhorende beschermingsdossier.

Bezwaarpunt 1:

Allereerst wordt bezwaar aangetekend tegen de bij het beschermingsbesluit gevoegde fotoregistratie, en tegen de beschrijving van erfgoedelementen die ondertussen niet langer zijn bewaard. Er gebeurden immers verschillende verbouwwerken, onder meer het plaatsen van gasverwarming met putconvectoren, de afbraak van de kruisvormige opening tot de centrale zithoek, het witten van quasi alle grijze baksteen binnenin, de afbraak van de verouderde badkamer en de plaatsing van nieuwe tegels en sanitair.

Antwoord:

De beschermenswaardigheid van de woning is niet fundamenteel aangetast door de werken. Deze hebben immers een beperkte impact (zithoek en schilderwerken) of geen impact (verwarming en badkamer) op de erfgoedwaarde. Het volledige dossier en besluit worden aangepast aan de meest actuele toestand van het gebouw. De beheersdoelstellingen worden herbekeken vanuit de toestand van de woning op het moment van definitieve bescherming.

Bezwaarpunt 2:

De bezwaarindieners stellen dat de draagwijdte van de voorlopige bescherming niet overeenkomt met wat hun mondeling door het agentschap werd toegelicht. Ze stellen immers een discrepantie vast tussen artikel 5 van het beschermingsbesluit en de communicatie van het agentschap omtrent de omvang van de bescherming. Zo blijkt uit de oplijsting onder artikel 5 dat bijna elke ruimte en elk element onderwerp is van de bescherming. Mondeling en via mail stelde het agentschap steeds een limitatieve en veel beperktere bescherming voorop. Zo zou het volledige interieur van het slaapgedeelte hier geen deel van uitmaken en zouden ook niet alle elementen van het leefgedeelte hiertoe behoren. De bezwaarindieners wensen dus een duidelijk onderscheid tussen de beschermde en niet-beschermde elementen.

Antwoord:

In artikel 2 van het beschermingsbesluit worden alle erfgoedelementen en -kenmerken van het beschermde monument beschreven. De omschrijving stemt overeen met de communicatie van het agentschap aan de bezwaarindieners, mondeling en via mail. Zo wordt het slaapgedeelte enkel vermeld op het vlak van het opmerkelijke exterieur, binnen de algemene planindeling en wat betreft het bewaarde binnenschrijnwerk. Met betrekking tot de leefruimte werd altijd duidelijk gesteld dat de homogeniteit in het materiaalgebruik (tussen interieur en exterieur, en in verschillende ruimtes in het interieur) bepalend was, evenals de specifieke indeling met de zithoek en de situering van de keuken. De erfgoedelementen worden duidelijk omschreven in dit artikel. De beschrijving in het inhoudelijk dossier (paragraaf 1.3) is omvattender en vermeldt eveneens de onderdelen zonder erfgoedwaarde. Er is dus een duidelijk onderscheid

aanwezig; alle erfgoedelementen die deel uitmaken van de bescherming worden vermeld in artikel 2 van het besluit.

Op 24 januari 2018 werden de beheersdoelstellingen voor het beschermde monument (MB, artikel 3) teruggekoppeld met de zakelijkrechthouders via mail. Ook de verplichtingen omtrent instandhouding (artikel 4) en de handelingen waarvoor toelating aangevraagd moet worden (artikel 5), waren bij die mail gevoegd. De zakelijkrechthouders formuleerden hierover toen geen opmerkingen. Artikel 5 in het beschermingsbesluit formuleert standaardhandelingen waarvoor een toelating gevraagd moet worden aan het agentschap. Alle geformuleerde handelingen kunnen een impact hebben op de erfgoedwaarde. Hierdoor – en aangezien het volledige perceel deel uitmaakt van de bescherming – zal inderdaad voor een uitgebreid aantal werken een toelating gevraagd moeten worden. Het agentschap zal dan evalueren of de voorgestelde werken betrekking hebben op erfgoedelementen en -kenmerken, en of ze de erfgoedwaarde van het beschermde monument respecteren. Naar aanleiding van het bezwaar uit het hoorrecht vond op 12 oktober 2018 al een mondeling overleg plaats met de zakelijkrechthouder omtrent werken aan het beschermde goed en toelatingen die hiervoor gevraagd kunnen worden. Er bleek immers ook ongerustheid te zijn over de termijn voor het bekomen van deze toelating. Aangezien de termijn slechts 30 dagen bedraagt in het geval van een toelating waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is, konden de zakelijkrechthouders hierover gerustgesteld worden.

Enkel voor wat betreft de tuin zal de beschrijving onder artikel 2 van het besluit beperkt worden. De nadruk ligt daar hoofdzakelijk op de aanwezige paden, terrassen en muurtjes, terwijl de tuinaanleg en beplanting zelf niet als erfgoedelementen worden beschouwd.

In de aangepaste versie van de fotoregistratie zullen foto's van ruimtes zonder specifieke erfgoedelementen, die louter deel uitmaken van de algemene inwendige indeling, niet langer worden opgenomen. Dit zal de duidelijkheid hierover versterken.

3. Conclusie

De uitgebrachte adviezen en bezwaren **uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming** hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- In het historisch overzicht (paragraaf 1.2, pagina 5) werden de recente ingrepen in het interieur van de woning vermeld, die plaatsvonden in de loop van 2018.
- De beschrijving van het interieur met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken (paragraaf 1.3, pagina's 6-8) werd aangepast conform de huidige toestand en met vermelding van de aanpassingen die plaatsvonden. De huidige toestand werd vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 21 december 2018.
- De omschrijving van de fysieke toestand van het onroerend goed (paragraaf 1.4, pagina 8) werd aangepast conform de vaststellingen in het najaar van 2018. De vloer van het avondterras is niet langer afgedekt met een houten plankenvloer en bevindt zich niet in een problematische toestand.
- In de evaluatie van de erfgoedwaarden (paragraaf 2.1) werden beperkte aanpassingen gedaan naar aanleiding van de gewijzigde toestand.
- In de motivatie van de afbakening van de bescherming (paragraaf 2.3, pagina 14) werd verduidelijkt welke elementen van de tuinaanleg bepalend zijn voor de erfgoedwaarde.
- De relevante interieurfoto's van de oorspronkelijke toestand van het interieur vóór uitvoering van de aanpassingswerken in 2018, werden toegevoegd als een fotobijlage bij het inhoudelijk dossier (bijlage 5.2).

Het beschermingsbesluit werd als volgt aangepast:

- In de aanhef van het beschermingsbesluit werd de motivatie van de architecturale waarde (pagina 1) aangepast.

- Onder de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken in artikel 2 werd de beschrijving van de tuin ingekort (pagina 2) en werd de beschrijving van de leefruimte en het nachtgedeelte aangepast in overeenstemming met de huidige toestand (pagina 3 en 4).
- Het 4° punt van artikel 3 (pagina 4) werd aangepast naar aanleiding van de uitgevoerde werken. Ook het 6° punt van artikel 3 werd licht aangepast.
- De fotoregistratie bij het beschermingsbesluit (bijlage 2) werd van een update voorzien, op basis van fotomateriaal bekomen tijdens een plaatsbezoek op 21 december 2018. Een selectie van de oudere foto's werd opgenomen in een fotobijlage bij het inhoudelijk dossier.